

CONFERENCIA DEL DR. JAUME PEYRI I ROCAMORA

LO QUE DEVEM SABER PER A EVITAR EL CRANC

La tribuna del CENTRE DE LECTURA s'ha vist honrada per un dels més sòlids prestígis de la ciència mèdica espanyola, i, en conseqüència, per una de les més llegendàries glories de la nostra ciutat, ja que el Dr. Jaume Peyrí, a qui ens referim, és un dels pocs reusencs que, en la actualitat, treballa amb èxit insuperable per a que no quedi interrompuda la llista dels homes eminents amb que Reus coopera a l'avenç de les arts i de les ciències. La figura del Dr. Peyrí té un tan extraordinari relleu en el camp de la Dermatologia, que be pot dir-se que en aquesta especialitat és un mestre eminent i un reformador a qui escolten i segueixen els dermatòlegs de tot el món. Home d'estudi i de laboratori, el Dr. Peyrí ha publicat una sèrie d'obres que han d'immortalitzar el seu nom per a glòria i orgull de Reus i profit de la ciència, estant ara treballant en noves investigacions que indubtablement es traduïran en quelcom verament profitós per a l'Humanitat.

Rès té doncs d'extraordinari que el poble de Reus que admira i venera al doctor Peyrí, omplenés de gom a gom el Teatre Bartrina la nit del 16 de maig prop passat, en que l'eminent dermatòleg vingué al seu poble natal per a iniciar, en el CENTRE DE LECTURA, la lluita contra el cranc que ha organitzat l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya, de quina institució és el Dr. Peyrí un dels seus més entusiastes capdevaners.

Feu la presentació de l'il·lustre conferen-

ciant el seu confrare Dr. Joan Magriñá, president de la Secció Científica del CENTRE DE LECTURA. El Sr. Magriñá, amb paraula fàcil, recordà els dies que passà al costat del Dr. Peyrí quan aquest en la Facultat de Medicina de Barcelona començava a revelar-se, amb les seves tasques d'estudiant, l'home savi que avui tots admirem. Analitzà somerament la personalitat científica del Dr. Peyrí i acabà el seu parlament remerciant al seu amic la deferència d'haver acudit a ocupar la tribuna del CENTRE.

El Dr. Peyrí recullint les manifestacions del Sr. Magriñá que considera dictades més per un fraternal afecte que per un estricta esperit de justícia, diu que el CENTRE no li deu gratitud per l'acte d'avui, ja que una de les majors satisfaccions de la seva vida és trobar-se entre els seus paisans, i poguer-los-hi parlar des de la gloriosa tribuna del CENTRE DE LECTURA, entitat on s'hi forja l'ànima i la cultura del poble reusenc.

Manifesta el Dr. Peyrí que no ha vingut a Reus per a alligonar als metges als quals ben poca cosa podria ensenyar, sinó per a realitzar una tasca verament social encaminada a protegir a l'humanitat contra la plaga cada dia més virulenta del cranc. Diu que no va a parlar del cranc en termes científics ni a teoritzar sobre la possible curació d'aquesta terrible malaltia; lo únic pràctic que podem fer en els moments actuals és causar en els que'ns escolten una inquietud prou activa per a que es previn-

guin a temps i puguin escapar de les grapes del cranc.

Per a que la meua paraula sigui més eficaç, il·lustraré la meua conferència amb projeccions que us donaran idea del procés dolorós perquè han passat alguns dels malalts que han acudit a la meua clínica, alguns dels quals, pocs, han curat, sucumbint els altres de la manera que podreu comprendre després d'haver vist les imatges que us aniré exhibint a mesura que'm sigui necessari per a la major claretat de les meves manifestacions.

Avui en dia la lluita contra el cranc es realitza activament en tots els països civilitzats perquè és innegablement la malaltia que, exceptuant la tisis, mata més gent. Un dels països més castigats és Nord-Amèrica; en pocs anys el percentatge de cancerosos ha augmentat d'aital manera, que aquells governs es preocupen seriosament de fer front a aquest terrible flagell.

A Catalunya disortadament no ens quedem enrera: a Barcelona solament el cranc mata més de 700 persones l'any; de cada 20 persones que's moren, 1 mor de cranc.

El cranc és una malaltia greu, que comença essent local o limitada, s'estén continuament i mata per emmetzinament de tot el cos o bé per corrosió de l'indret afecte.

Tothom pot patir dita malaltia, si bé l'edat en què és més freqüent és la de 40 a 65 anys.

Totes les parts del cos poden ésser atacades, però les que ho son més sovint són: la matriu, l'estómac, la pell, la mamella, els llavis, la llengua, el budell, la gola, etc.

El cranc no es traspasa de pares a fills, però les famílies en què hi han hagut crancs han de vigilar més encara que les altres.

No coneixem la causa del cranc; però sabem lo que no és; no es una malaltia infecciosa ni contagiosa; els que cuiden cancerosos i llurs famílies no'n deuen tenir cap por, ni's deuen aïllar; sabem també que hi ha coses que favoreixen la seva aparició.

Tota irritació o inflamació continuades, el pes de la pipa sobre el llavi; les denta-

duras postisses mal ajustades; dents corcades que originen frecs o irritacions; les inflamacions i llagues de la matriu, preparen el camí perquè es presenti el cranc.

En el pit de la dona, la inflamació o els cops a què està tan exposat; l'apretament de la cotilla o dels sostenidors; el frec continuat d'un elàstic, poden també ésser causes preparadores del cranc.

Gran nombre de crancs de la pell són causats per barrugues insignificants, taques, etc., que han estat sotmeses a irritacions continuades.

Les inflamacions cròniques de l'estómac, el restrenyiment habitual, la sífilis, l'abús de l'alcohol, de la cervesa, poden causar irritacions locals que favoreixen el cranc.

Els obrers de certs oficis que presenten amb més freqüència el cranc son els treballadors del quitrà, petroli, i anilines; mariners, persones que treballen amb el raigs X, etc. Tot això vol dir que el cranc compareix quan li ha fet el llit un envelliment, una degeneració dels teixits que faciliten la penetració dels teixits vius de l'escorça del organisme.

Respecte a la predisposició al cranc per trastorns nutritius, res se sap de positiu: les estadístiques sols diuen que és més freqüent, en conjunt, en els rics que en els pobres, i és un fet sabut la relació que existeix entre el cranc i la diabetes. Tot això fa creure que es desenrotlla de preferència en els que fan excessos d'alimentació.

Encara que no coneixem la causa del cranc, podem prendre mides per a evitar-lo: observant-nos, vigilant tot quant de nou passi en el nostre cos i consultant tot seguit al metge, realitzarem una gran tasca preventiva.

Combatre aquells estats d'irritació continuada sobre qualsevulla indret del cos, és evitar que més tard s'hi desenrotlli un cranc.

Devem, doncs, visitar el metge tot seguit que notem un petit bult o una llaga que no es curi, un flux, una hemorràgia, una diarrea o un rogal persistent, etc., etcètera.

Cal, sobre tot, no esperar que faci mal. El cranc, quan comença, no és dolorós, i quan és dolorós, és menys fàcilment curable.

Solament la cirurgia, els raigs X i el radi, curen el cranc.

No perdeu, doncs, el temps provant coses; malfieu-vos de curanderos i remeis casolans. Si el cranc és declarat, cal urgentment fer lo que la ciència sap, i sap bastant: Curar el cranc en són començament, més per aixó fa falta que tothom sàpiga com pot comensar. *El donar a conèixer com comensa, és l'objecte primordial de la conferència.*

En arribar a aquest punt de la conferència, començà el Dr. Peyrí a projectar els gràfics demostratius de lo que anava explicant i així cada u dels cassos que a continuació somerament es resumeixen per que no ens fou possible prendre taquigràficament la conferència, deixaren fonda i persistent impressió en l'auditori.

Els cassos que anà presentant el doctor Peyrí son els següents :

Cranc de la pell, dels llavis, altres obertures naturals i llengua.—Un cranc de la pell, abans ha sigut sempre una altre cosa que no és cranc; d'aquesta cosa se'n fa el cranc i aquesta o aquestes coses es poden reconèixer sempre clarament i es poden curar evitant el cranc.

Aquestes coses anteriors al cranc, unes vegades tenen la forma d'una berrugueta; és clar que no totes les berrugues son perilloses: les de naixença, les dels joves, no ho son mai; les dels vells i les de les pells recremades pel sol i l'aire (pagesos, mariners, treballadors del foc) son sempre sospitoses.

Altres vegades son unes crostes seques, fosques, greixoses; sembla de lluny que la pell sigui bruta; al rascar-les per netejar-les les trobem fortament enganxades i sagnen; son les coses que més sovint fan el cranc.

Altres cops és un petit bulto dur, punxagut, i de vegades dolorós, que és del mateix color de la pell; aquest és el més perillós dels molts processos que donen lloc al cranc.

Per fi, menys sovint, es produeix una petita llagueta que forada i s'endinza i es fa dolorosa; és ja el cranc en els començaments, quan no ha avisat clarament.

S'han de vigilar especialment cicatrius irregulars i les pells recremades després de brians i llunaris, així com les pigues quan creixin o s'hi formen pells, perquè son llocs a propòsit per fer-s'hi el cranc.

Es especialment perillós el llavi, sobre tot el de baix, per produir un cranc, i també abans de fer-se ha avisat; és una taca blanca com la porcelana o bé és una crosta gruixuda, sagnat quasi sempre, o bé és una berruga plana; sempre que aixó ocorri deu fer-se desaparèixer abans que sigui un cranc.

I com els llavis, es troben les regions similars: les obertures naturals (parpells, orelles, ses, parts genitals).

I més delicada encar és la boca perquè el cranc d'aquets indrets és el més maligne de tots, el més ràpid i el que menys temps dona i menys clarament avisa.

Mantes vegades, les més, és una placa, blanca d'òpal o de porcelana que fa figures com a fulles d'arbre o com a mapes i és una placa que no amoïna; quan és llaga o quan fa mal o quan fa grans o berrugues, ja vol començar el cranc, i encara no s'ha arribat tard si es cura el mal depressa.

Altres vegades és res més que un gra o una berrugueta que si desapareixen depressa no tenen importància, però si duren o són doloroses o fan nosa, poden ésser el començament d'un cranc.

Una llagueta si té relació amb una dent o una arrel dentària no té importància però deu tractar-se, per evitar una cicatriu, que a la boca es sempre un perill.

Qualsevulla d'aquestes petites coses de la boca i llavi poden ésser ocasionades pel tabac i mantes vegades el tabac n'és la causa sola; sempre que hi hagi en aquests llocs una irritació qualsevulla deu suprimir-se el tabac i si ha motiu l'alcohol.

Cranc de la mamella.—La mamella, per sa situació, forma i funcionament, està ex-

posada a cops i a inflamacions. Els pits grossos, penjant, estan subjectes a dificultats en la circulació de la sang. La compressió de la cotilla i sostenidors, que aixafen el pit, són causa d'alteracions de la circulació i de la nutrició de la glàndula, favorint les irritacions o inflamacions cròniques.

Tota modificació de la mamella deu vigilar-se: l'aparició d'un bulto, l'enfonsament del mugró, la rojor i humitat al voltant del mateix, tot fluix de sang i de suc pel mugró, deu cridar l'atenció i fer consultar tot seguit. Cal recordar-se que, no tot bulto del pit és un cranc: però tot cranc comença per un bulto i tot bulto, per benigne que sia, por convertir-se en un cranc.

Si durant anys porteu un bulto al pit, vigileu després del part, al criar als vostres fills; vigileu, així mateix, quan deixeu d'ésser dones. Són dues èpoques en les quals, tot augment d'un bulto benigne deu obligar-vos a consultar: esteu en perill de tenir un cranc.

Quan el cranc del pit està limitat a la glàndula, és curable, i tant més curable, com més edat té la malalta.

Quan el cranc ha produït binoves a l'aixel·la, també es curable, però ja no és tan segura la curació. No espereu el dolor per consultar el metge: quan el dolor es presenta ja el cranc ha progressat i sa curació és més difícil.

Cranc de l'esòfag o del canó del menjar.—Tothom que de sobte noti que el menjar se li atura en qualsevulla punt del trajecte del canó esofàgic, o bé que d'una manera lenta noti dificultat en el pas d'aliments, deu consultar el metge. Si l'encallament va acompanyat tot seguit de vòmits del mateix gust que el menjar, d'amagriments i es presenta en una persona que passa de 40 anys, pot assegurar-se quasi en absolut que té un cranc del canó.

Estómac.—Quan després d'un greu disgust es perd la gana i s'aflaqueix ràpidament, s'ha de pensar que es pot tenir un cranc de l'estómac. Si això abans dit es

presenta després dels 40 anys i s'acompanya de malestar en la regió de l'estómac o d'algún vòmit, especialment si aquest és com marro de cafè, deu consultar-se tot seguit el metge, ja que el cranc pot estar encara en un període de curabilitat.

Els malalts que pateixen d'una llaga benigna a l'estómac, tenen dolors a hores fixes i conserven sempre la gana. Quan dits dolors perden l'horari fixe i el malalt es desgana i s'aflaqueix ràpidament, hi ha probabilitats que la llaga s'hagi fet cancerosa. Durant un període curt de temps aquesta llaga cancerosa pot curar-se.

Malaltia curta i greu de l'estómac en una persona de més de 40 anys, quasi sempre és un cranc.

Larinx i gola.—Com a símptoma del començament o sospitós, deu cridar l'atenció del públic: tot rogall més o menys intens, perllongat durant mesos, rebel als tractaments medicamentosos ordinaris, especialment si recau en un home molt *fumador* o *bevedor* (o ambdues coses alhora), de més de 35 anys d'edat.

Signifiquen períodes ja més avançats que els malalts no han de esperar per consultar el metge, els següents: dolor a l'engolir o dificultat a l'engolir i al respirar, tos amb o sense expectoració sanguinosa i binoves al de fora del coll.

D'altres menes de cranc podria parlar-vos si es tractava d'una conferència especialitzada, emprò el fet de que no sigui així i de que entre l'auditori hi hagi moltes senyores, m'indueix a passar per alt la descripció d'altres aspectes de la malaltia que si us interessen trobareu detallats en la Cartilla popular del cranc, editada per l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya.

El Dr. Peyrí acabà la seva brillant dissertació dient que deplorava vivament les inquietuts que hagués pogut portar a l'auditori, emprò que si amb la seva paraula aconseguia salvar la vida d'un sol dels que l'escoltaven, consideraria ben compensada la seva tasca.